

MINISTARSTVO FINANSIJA

Kneza Miloša, Beograd

Povodom izlaganja na uvid Nacrta izmena i dopuna Zakona o porezu na dohodak građana, („Službeni glasnik RS”, br. 24/01, 80/02, 80/02-dr. zakon, 135/04, 62/06, 65/06-ispravka, 31/09, 44/09, 18/10, 50/11, 91/11-US, 93/12, 114/12-US, 47/13, 48/13-ispravka, 108/13, 57/14, 68/14-dr. zakon, 112/15, 113/17, 95/18 i 86/19) dostavljamo predlog za izmenu i obrazloženje člana 56. koji se odnosi na visinu normiranih troškova kod oporezivanja prihoda od autorskih dela tako da glasi:

Član 56

Obvezniku - autoru, odnosno nosiocu srodnog prava priznaju se sledeći normirani troškovi:

1) za vajarska dela, tapiserije, umetničku keramiku, keramoplastiku, mozaik i vitraž, za umetničku fotografiju i **video art**, zidno slikarstvo i slikarstvo u prostoru u tehnikama: freska, grafika, intarzija, emajl, intarzirane i emajlirane predmete, kostimografiju, modno kreatorstvo i umetničku obradu tekstila (tkani tekstil, štampani tekstil i sl.) - **90%** od bruto prihoda **ukoliko je obaveznik-autor samostalni umetnik ili lice koje nije zdravstveno osigurano; odnosno 87,8% od bruto prihoda ukoliko je obaveznik-autor zdravstveno osiguran po drugom osnovu.**

2) za slikarska dela, grafička dela, industrijsko oblikovanje sa izradom modela i maketa, sitnu plastiku, radove vizuelnih komunikacija, **performans, akcije i druge vidove performativnih praksi u oblasti vizuelnih umetnosti, kao i razni oblici participativnih umetničkih praksi**, radove u oblasti unutrašnje arhitekture i obrade fasada, oblikovanje prostora, radove na području hortikulture, vršenje umetničkog nadzora nad izvođenjem radova u oblasti unutrašnje i fasadne arhitekture, oblikovanja prostora i hortikulture sa izradom modela i maketa, umetnička rešenja za scenografiju, naučna, stručna, književna i publicistička dela, prevođenje, odnosno prevodi, muzička i kinematografska dela i restauratorska i konzervatorska dela u oblasti kulture i umetnosti, za izvođenje umetničkih dela (sviranje i pevanje, pozorišna i filmska gluma, recitovanje), snimanje filmova i idejne skice za tapiseriju i kostimografiju kad se ne izvode u materijalu - **85%** od bruto prihoda **ukoliko je obaveznik-autor samostalni umetnik ili lice koje nije zdravstveno osigurano; odnosno 81,7% od bruto prihoda ukoliko je obaveznik-autor zdravstveno osiguran po drugom osnovu.**

3) za interpretaciju, odnosno izvođenje estradnih programa zabavne i narodne muzike, proizvodnju fonograma, proizvodnju videograma, proizvodnju emisije, proizvodnju baze podataka i za druga autorska i srodna prava koja nisu navedena u tač. 1) i 2) ovog člana - **50%** od bruto prihoda **ukoliko je obaveznik-autor samostalni umetnik ili lice koje nije zdravstveno osigurano; odnosno 40% od bruto prihoda ukoliko je obaveznik-autor zdravstveno osiguran po drugom osnovu.**

Razlozi za usvajanje predloženih izmena i ciljevi koji se njime postižu

Poreska rešenja od 2006. godine do danas uspostavljena su bez širih konsultacija sa obveznicima – autorima i nosiocima srodnih prava, pogoršavajući tako njihov ekonomski položaj i kvalitet umetničkog, naučnog i kulturnog stvaralaštva, ali i raznolikost kulturnih izraza. Postojeća poreska rešenja nisu pravična za autore i ne uvažavaju specifičnost, niti prirodu kreativnog rada. Na taj način se stvaraju sistemske nejednakosti između autora, odnosno nosioca srodnih prava koji nezavisno stvaraju autorska dela i koji su obveznici ovog poreza i onih koji autorska i srodna prava iskorišćavaju ili ih stvaraju u radnom odnosu.

Uneskova preporuka o statusu umetnika (UNESCO 1980 Recommendation) poziva države članice UN da kroz javne politke stvore povoljne uslove sa samostalne i nezavisne umetnike i stvaraoce, dok se operativnim smernicama za primenu Međunarodne konvencije o zaštiti i unapređenju raznolikosti kulturnih izraza (UNESCO 2005) pozivaju države potpisnice da kreiraju stimulativne poreske mere senzibilne na zaštitu i unapređenje raznolikosti kulturnih izraza. U oba slučaja na države se apeluje da u slučaju kreativnog rada poreske mere oblikuju prema principu “afirmativnih mera” (pozitivna

diskriminacija). Republika Srbija je potpisnica oba međunarodna dokumenta, ali kroz ekonomske instrumente i mere kulturne politike, ove preporuke nije sprovela.

Poreski podsticaji koji su uvedeni za zapošljavanje kvalifikovanih novozaposlenih lica tokom 2019. godine uvode poreske pogodnosti između ostalog, i za autorskih dela stvorena u radnom odnosu za koja se naknada ostvaruje u vidu zarade. U pomenutoj situaciji efektivna stopa opterećenja zarade porezima i doprinosima iznosi oko 5,8% u 2021. godini, 7,2% u 2022. godini i 9,8% u 2022. godini. Stvaranje autorskih dela u radnom odnosu predstavlja netipičan oblik radnog angažovanja u kreativnom sektoru i za najveći broj stvaroca ova mera nema nikakvog značaja. Umetnici i drugi stvaraoци uglavnom obavljaju ove poslove samostalno, na projektnoj osnovi (po osnovu autorskog ugovora) i za većinu njih prihodi od autorskih i srodnih prava su glavni izvor dohotka. U zemljama poput naše gde su nestabilni izvori ovih prihoda, odmeravanje poreskog tereta je blaže (u pojedinim zemljama su čak oni i izuzeti od oporezivanja u slučaju nižih dohodovnih grupa), jer se fiskalis u tom slučaju zahvata iz potrošnje.

Razlog za predložene izmene je i taj što su izmenama poreskih zakona u toku 2019. godine u vidu paketa olakšica za autorska prava i intelektualnu svojinu (član 25a Zakona o porezu na dobit pravnih lica), pravnim licima izuzeti iz poreske osnovice prihodi po osnovu naknade za iskorišćavanje deponovanog autorskog dela ili predmeta srodnog prava u iznosu od 80% tako ostvrenog prihoda. Na taj način efektivna poreska stopa smanjena je na 3% od stvarnih prihoda od intelektualne svojine.

Gore pomenute poreske olakšice treba pravično uvesti i za kategoriju poreskih obveznika koji samostalno i bez ugovora o radu stvaraju autorska dela i srodna prava, jer se tekućom poreskom politikom podržava redistributivna funkcija koja produbljuje nejednakosti u kreativnom sektoru i stvara prekarne uslove rada. Naime, najveći poreski (i fiskalni) teret nameće se autorima koji rade u režimu samostalnih zanimanja, i na osnovu ugovora bez zasnivanja radnog odnosa, čime se poreskom politikom generišu društvene nejednakosti, dok se stimulativna poreska rešenja uvode za one koji privredno iskorišćavaju autorska dela ili koji stvaraju autorska dela u radnom odnosu i njima se omogućavaju pogodnosti.

Cilj izmena člana 56. Zakona o porezu na dohodak građana je:

- usaglašavanje vrste autorskih dela sa promenama koje su nastale u savremenoj produkciji integracijom performativnih i participativnih praksi u polje vizuelnih umetnosti;
- uvažavanje multidisciplinarnosti stvaralaštva u polju nauke, umetnosti i tehnologije i njihova interakcija kroz različite formate;
- poboljšanje materijalnog položaja autora, i drugih nosioca srodnih prava koji su samostalni i nezavisno stvaraju autorska dela;
- prilagođavanje poreskih rešenja samoj prirodi autorskog stvaralaštva i ublažavanje ekonomske ranjivosti autora i drugih nosioca srodnih prava koji prihode ne ostvaruju redovno i kontinuitetu;
- uspostavljanje horizontalne pravičnosti u odmeravanju poreskog (i fiskalnog) tereta;
- otklanjanje poreskih rešenja koja stvaraju ekonomske nejednakosti kroz nejednak tretman u oporezivanju prihoda od autorskih i srodnih prava;

Sredstva potrebna za sprovođenje predloženih mera i njihovi efekti na budžet

Za sprovođenje predloženih mera nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u budžetu. Prema dostupnim podacima prihodi od poreza na autorska prava učestvuju u ukupnim poreskim prihodima sa oko 1,2%, te kako je reč o poreskom obliku niske izdašnosti, predložene mere ne uvode značajnije promene u obimu i strukturi poreskih prihoda, niti proizvode značajnije efekte na budžet.

Ispred Udruženja likovnih umetnika Srbije, potpredsednica upravnog odbora,

Vahida Ramujkić

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Vahida', with a stylized flourish at the end.